

Schelde nieuwsbrief

IN DIT NUMMER

GROENE LONG VLAKBIJ HET GEÏNDUSTRIALISEERDE ANTWERPEN

Het brakke Scheldewater maakt (intensieve) landbouw in het overstromingsgebied onmogelijk. Het gebied biedt wel kansen voor natuur en recreatie. **pag. 4**

INRICHTEN OVERSTROMINGS- GEBIED IS MEER DAN EEN PLAN TEKENEN

Er komt heel wat kijken bij het realiseren van het GOG-KBR. Vooral een goede communicatie is geboden; de bevolking kijkt immers kritisch toe. **pag. 6**

RUBRIEKEN

Inspiratiebron Schelde: een gedicht van Willem Persoon **pag. 3**

ScheldeNieuws **pag. 5**

Scheldemonitor: stormvloeden te Antwerpen **pag. 7**

Wonen en werken aan de Schelde: Overstroming te Rupelmonde **pag. 8**

Kansen voor veiligheid, recreatie en natuur Ruimte voor de Schelde

Vlaanderen richt de volgende jaren de polders langs de Schelde bij Kruibeke-Bazel-Rupelmonde in als een gecontroleerd overstromingsgebied. De polders, zo'n 600 ha groot, zijn als grotendeels onbewoond laaggelegen landgedeelte langs de Schelde – een tiental kilometer stroomopwaarts van Antwerpen – uiterst geschikt voor waterberging bij te hoge waterstanden. De inrichting van deze polders past in het herziene Sigmaplan en in de Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium. Het is het eerste overstromingsgebied in het Zeescheldebekken dat als natuurontwikkelingsgebied wordt ingericht. Als het overstromingsgebied volledig is gerealiseerd, heeft Vlaanderen er een groene long bij, vlak bij het industriële en dichtbevolkte Antwerpen.

Het Sigmaplan kwam tot stand na de stormvloed van 1976. Grote delen van Vlaanderen stonden onder water, met enorme materiële en morele schade tot gevolg. De regering besliste toen dat het

Zandzakken te Rupelmonde: verleden tijd?

Zeescheldebekken een beveiliging tegen een stormvloed met een kans op voorkomen van 1 in 10.000 jaar moest krijgen. Het oorspronkelijke Sigmaplan omvatte drie delen: een algemene verhoging en ver-

zwaring van alle dijken en waterkeringen, het aanleggen van gecontroleerde overstromingsgebieden (GOG's) en het bouwen van een stormvloedkering ter hoogte van Oosterweel, stroomafwaarts Antwerpen dus.

INTEGRALER

Na studies werden dertien ruimtes voorzien als GOG's. Eén ervan, het grootste, bestaat uit de polders van Kruibeke, Bazel en Rupelmonde. Het is het enige gecontroleerd overstromingsgebied van het oorspronkelijke Sigmaplan dat nog moet worden gerealiseerd. Van de geplande dijkversterking is reeds 75 procent gerealiseerd. In 1985 werd beslist om de bouw van de stormvloedkering om budgettaire redenen uit te stellen. Inmiddels is het Sigmaplan in het kader van een meer integrale benadering van de rivier bijgestuurd. Hierin staat de

SPECIALE EDITIE

Deze Schelde Nieuwsbrief is volledig gewijd aan het zogenoemde gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) dat Vlaanderen langs de Schelde bij Kruibeke, Bazel en Rupelmonde gaat inrichten. Met dit project verkleint Vlaanderen het risico op overstromingen langs de Schelde en doet tegelijk aan natuurontwikkeling. Het GOG past in de Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium waarin Nederland en Vlaanderen het beeld van de Schelde tegen 2030 bepalen, met de nadruk op toegankelijkheid, veiligheid en natuurlijkheid. Het combineren van de aspecten veiligheid en natuurlijkheid zal ook in Nederland in de toekomst vaak aan de orde zijn. Deze 'special' bekijkt alvast hoe Vlaanderen deze twee aspecten in één project verwerkt, en geeft een stand van zaken rond het geplande GOG. Naast onze abonnees ontvangen ook de bewoners in de directe omgeving van dit overstromingsgebied deze speciale nieuwsbrief.

Deel van de polder bij Kruibeke waar het zand voor de bouw van de dijken opgeslagen zal worden

bescherming van de bevolking tegen overstromingen nog altijd centraal, maar het plan houdt ook rekening met de andere functies van de stroom, en vooral met de noodzaak van de rivier aan meer ruimte. In deze aangepaste versie wordt het accent gelegd op de aanleg van extra GOG's, zonder een stormvloedkering stroomafwaarts van Antwerpen. Onderzoek toonde aan dat de voordelen van deze stormvloedkering klein zijn in verhouding tot de enorme kosten voor de realisering en het onderhoud ervan. "Een stormvloedkering is zeer duur, zowel qua bouw als onderhoud. En houdt bovendien enkel rekening met het aspect veiligheid en niet met

andere aspecten zoals milieu en maatschappij, wat met integraal waterbeheer toch beoogd wordt," vertelt Leo Meyvis, afdelingshoofd Zeeschelde van de bevoegde Vlaamse administratie. "Overstromingsgebieden daarentegen wegen budgettair veel minder zwaar, kunnen in fasen worden gerealiseerd en passen in de visie van integraal waterbeheer, zoals beschreven in het herziene Sigmaphan en de Lange-termijnvisie voor de Schelde. De rivier krijgt dankzij de aanleg van overstromingsgebieden meer ruimte, waardoor de natuur de kans krijgt zich te herstellen. Een overstromingsgebied is bovendien een eenvoudig systeem, waarmee de kans op falen zeer gering is."

VERNIEUWEND

Het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke, Bazel en Rupelmonde (GOG-KBR) is in allerlei opzichten vernieuwend. "De overstromingsgebieden die tot nu toe werden gerealiseerd, overstromen slechts enkele keren per jaar, namelijk bij stormvloeden. Het gebied in Kruibeke zal gedeeltelijk dagelijks overstromen. Dit biedt kansen voor natuurontwikkeling, te meer omdat het om brak water gaat. Het is het eerste overstromingsgebied in het Zeeschelde-

bekken dat als natuurgebied wordt ingericht," aldus Leo. Het geplande overstromingsgebied wordt ongeveer 600 ha groot. Dit is groter dan de twaalf reeds gerealiseerde overstromingsgebieden samen (570 ha). Maar niet alleen om zijn grootte is het gebied in Kruibeke zo belangrijk, ook om zijn ideale ligging, namelijk zo ver mogelijk stroomafwaarts om zo een impact op het volledige Zeescheldebekken te verkrijgen. Het gecontroleerd overstromingsgebied zal niet alleen Kruibeke zelf en de dorpen stroomopwaarts, zoals bijvoorbeeld Temse, beter beveiligen tegen overstromingen, maar ook stroomafwaarts effect hebben. "Voor de veiligheid van Temse moet het overstromingsgebied in Kruibeke-Bazel-Rupelmonde zo snel mogelijk worden gerealiseerd," vindt Luc De Ryck, burgemeester van Temse. "Gezien de toenemende hoogwaterstanden op de Schelde neemt ook het risico op overstromingen voor Temse, en uiteraard ook voor andere dorpskernen langs de Schelde toe. Voor ons is het gecontroleerd overstromingsgebied absoluut prioritair."

In principe is het gebied van nature al zeer geschikt als overstromingsgebied. De steile cuestasrug ten westen van het gebied vormt namelijk een 'natuurlijke' dijk. De lage ligging van het gebied garandeert dat een grote hoeveelheid water tijdens een stormtij kan worden geborgen. Zo wordt het getij als het ware afgetopt. De werking van het GOG-KBR zou bij de stormvloed van 27 februari 1990 een aanzienlijk verlagend effect hebben gehad, namelijk 32 centimeter aan de monding van de Rupel. Rupelmonde zou dan wellicht niet onder water hebben gestaan... Bij de inrichting van het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke houdt de overheid ook rekening met de

WERKING VAN EEN GOG

Bij hoge waterstanden overstromen de zogenoemde overloopdijken aan de rivierzijde van het gecontroleerde overstromingsgebied.

Het water komt terecht in het overstromingsgebied dat met ringdijken van de bewoning is afgesloten. Bereikt de rivier opnieuw haar normale niveau, dan stroomt het water uit het overstromingsgebied weg via sluisen.

WASE CUESTA

De bewoning van de drie dorpskernen Kruibeke, Bazel en Rupelmonde situeert zich juist op de scheiding van twee landschappen: aan de ene kant het uitgesproken agrarische landschap van het Waasland en aan de andere kant de rivierpolders. Een natuurlijke steile heuvelrug vormt deze scheiding, de zogenoemde Wase cuesta. Een cuesta is een heuvelrug met één steile en één zwak hellende vleugel, die ontstaan is door erosie op zwak hellende lagen die afwisselend hard en zacht zijn. Deze cuestarug loopt op van ca. zeeniveau tot 10 à 15 m hoogte. De cuesta zou theoretisch gezien een natuurlijke dijk van het overstromingsgebied kunnen vormen. Aangezien er al bewoning in het winterbed van de rivier is, moet dicht bij de rivier toch een ringdijk worden gebouwd.

problemen met de lokale waterhuishouding. Zo is er de Barbierbeek die bij overvloedige regenval overstroomt. De bevoegde diensten bekijken hoe ze het overtollige water van de Barbierbeek via afsluitbare sluizen in het overstromingsgebied kunnen laten vloeien.

HOEVER STAAT HET PROJECT?

Het is duidelijk dat de realisatie van het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke een werk van lange duur is. De Vlaamse regering besliste reeds in februari 1994 in principeel over te gaan tot de inrichting van dit overstromingsgebied. Om de realisatie mogelijk te maken, moest het be-

De Schelde

Van bron tot monding
zoekt het water een bedding.
De stroom behoudt
zich het recht voor
op wijziging doorheen de tijden,
volgens de eigen wetten
en houdt geen rekening
met de wensen
en de grenzen van mensen.

De stroom heeft geen eigen vlag.
Ze dekt zelf haar lading.
Er zijn geen tolkantoren
en er zijn geen taalverschillen.
Het water waarschuwt niet.
Het ondergaat de kringloop
en geeft terug wat wordt gegeven.

De stroom is geen wreker
maar wie haar oevers raakt
komt in haar netten
en laat zij nooit meer los.

Willem Persoon,
journalist op rust
November 2000

treffende gewestplan gedeeltelijk worden herzien. Dat gebeurde in juni 1998. Op 17 december 1999 bevestigde de Vlaamse regering haar beslissing van 1994 tot aanleg van het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke. Ze besliste tevens dat het gebied volledig voor natuurontwikkeling wordt ingericht. Momenteel zijn nog verschillende studies rond het project aan de gang. De bouw van de infrastructuur zal drie tot vier jaar duren. Het ziet er dus naar uit dat het overstromingsgebied er zeker niet voor morgen in werking zal zijn...

Het Zeescheldegebied met alle in deze nieuwsbrief genoemde plaatsnamen

Groene long vlakbij het geïndustrialiseerde Antwerpen

Een groene long vlak bij de geïndustrialiseerde Linkeroever van de Schelde en de stad Antwerpen, een van de dichtstbevolkte gebieden van België. Dat is het toekomstbeeld van het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke-Bazel-Rupelmonde. Intensieve landbouw is hier niet meer mogelijk, maar het gebied krijgt wel alle kansen voor het ontwikkelen van een nieuwe economie rond recreatie.

De Vlaamse regering besliste het gecontroleerd overstromingsgebied Kruibeke-Bazel-Rupelmonde in te richten als een natuurontwikkelingsgebied. Hoe zal het gebied er concreet uitzien? De afdeling Natuur van de bevoegde Vlaamse administratie heeft daar de volgende visie op.

BIJZONDERE NATUUR

Een deel van de polder zal tweemaal per dag tijdens vloed overstroomd worden met brak Scheldewater en wordt dus een getijdengebied. Dergelijke

gebieden zijn in Europa vrijwel overal verdwenen. Ze zijn van grote betekenis als broed- en voedselgebied voor watervogels, als paaiplaats voor een aantal vissoorten en door de bijzondere begroeiing van slikken, schorren en vloedbossen. In de lagere delen ontstaat een stelsel van kreken en platen, dat begroeid raakt met biezengrassen, rietlanden en wilgenstruwelen. Zo'n gebied trekt watervogels aan om er te broeden en voedsel te zoeken. Behalve het getij is er nog een tweede kracht die de polder van Kruibeke tot een bijzonder natuurontwikkelingsgebied maakt. Aan de westzijde van het gebied rijst steil uit het landschap de cuesta van het hooggelegen Land van Waas. Het zuivere, zoete water dat uit deze rand sijpelt (kwelwater) biedt extra mogelijkheden voor een gevarieerd natuurgebied. Beide watertypen blijven van elkaar gescheiden dankzij het natuurlijke reliëf (de cuesta) en de bestaande hoogtes in de polder.

Zo ontstaan in het overstromingsgebied drie delen. Zuidwestelijk komt een groot kwelgebied te liggen dat hooguit enkele dagen per jaar, tijdens stormvloed, door Scheldewater overstroomd wordt. Het noordoostelijke deel ontwikkelt zich als een getijdengebied. Het derde deel is de hoge Donk van Bazel, als natuurlijke grens tussen het getij en het kwelwater.

“In de toekomst zullen grote grazers, zoals (half)wilde paarden, runderen en reeën, in het gebied lopen,” legt Koen De Smet, verantwoordelijke van de afdeling Natuur uit. “Deze verspreiden zich bij eb over grote delen van het gebied, en bij (storm)vloed trekken zij zich terug op de hoger gelegen Donk die droog blijft. Dit alles leidt tot een rijkgeschakeerd landschap, dat voor een groot deel toegankelijk zal zijn voor het publiek.”

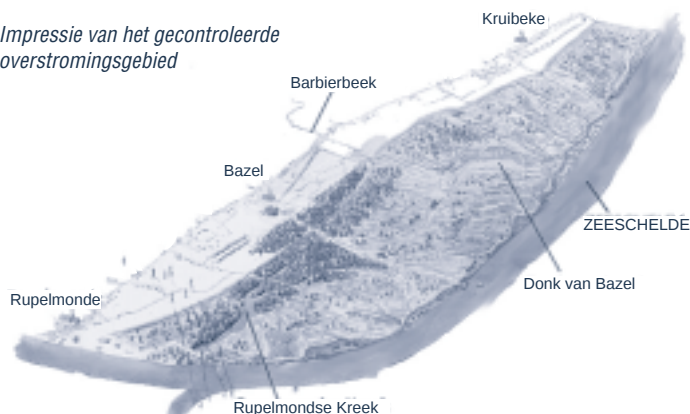
PROEFPROJECTEN GEVEN ZICHT OP TE VERWACHTEN NATUURONTWIKKELING

Hoe de natuur precies zal evolueren in het overstromingsgebied in Kruibeke-Bazel-Rupelmonde is niet helemaal te voorspellen. Proefprojecten moeten zicht geven op de te verwachten ontwikkelingen. Een eerste proefproject situeert zich in het poldergebied Lippensbroek in Hamme. In dit ongeveer elf hectare grote gebied wordt een gecontroleerd gereduceerd getij ingevoerd. Dit houdt in dat bij hoogwater in de Schelde een beperkte hoeveelheid water via een hooggeplaatste sluis kan binnenstromen, waarna bij laagwater in de Schelde het water via een (laaggeplaatste) sluis het gebied kan verlaten. De onderzoekers kunnen in dit proefproject de reactie van de vegetatie op het brakke Scheldewater bestuderen.

Een tweede proefproject situeert zich op een terrein van de Antwerpse universiteit. Hier zijn vier betonnen bakken gebouwd waarin riet wordt geplant. In deze bakken zal een gereduceerd getij worden gesimuleerd. Het riet wordt op verschillende hoogtes en in verschillende soorten grond aangeplant. De bedoeling van het project is de groei van het riet te bestuderen in verschillende overstromingsregimes. Onderzoekers experimenteren met de overspoelingsduur en diverse hoeveelheden water.

Aan de Schelde in de buurt van het veer van Kruibeke komt het derde proefproject. In dit proefstation bekijkt men hoe organismen (bv. riet, wormen) reageren op de opname van verontreinigende stoffen uit het overstromende Scheldewater en uit de reeds verontreinigde bodem.

Impressie van het gecontroleerde overstromingsgebied

De Rupelmondse kreek

GEVOLGEN VOOR DE LANDBOUW

En wat met de landbouwers in het overstromingsgebied? Aangezien een deel van het gebied dagelijks zal overstroomd worden door brak Scheldewater, is een intensieve landbouwkundige exploitatie van deze gronden niet langer mogelijk. Binnen het gebied zijn geen bedrijven gevestigd, maar een

aantal land- en tuinbouwers gebruiken er wel gronden. Aan de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) is gevraagd om na te gaan of een grondruil buiten het gecontroleerd overstromingsgebied mogelijk is tussen landbouwers die actief willen blijven en landbouwers die het beroep willen verlaten en liever een geldsom ontvangen.

KANSSEN VOOR RECREATIE

“De mensen van Kruibeke, Bazel en Rupelmonde zullen het meest profiteren van dit unieke gebied dicht bij huis, maar ook bezoekers uit de ruimere omgeving, vooral uit Oost-Vlaanderen en Antwerpen, kunnen ervan genieten. Gezien de bijzondere samenvatting van getij, kwelwater en begrazing mogen we verwachten dat het gebied onder natuurliefhebbers internationale faam zal verwerven,” vertelt Koen. “Het grootste

deel van de huidige wegen zal als paden in het gebied aanwezig blijven. Bezoekers kunnen vrij, dus ook buiten de paden, rondzwerven over de Donk van Bazel en de hoogtes rond de Rupelmondse Kreek. Vanaf die hoge plekken wordt het gebied naar de laagtes toe geleidelijk minder toegankelijk. Hier primeert de rust door de ontoegankelijkheid van slikken of elzenbroekbos. Tweemaal daags is hier het spektakel van instromend water te zien,” zo schetst Koen het toekomstige overstromingsgebied. Waar fiets- en wandel-

paden samenkomen, duiken voor hem de terrasjes reeds op. Ook Julien Lyssens, voorzitter van de plaatselijke toeristische dienst, ziet in het overstromingsgebied een stimulans voor het toerisme. “Er ontstaat een prachtig wandelgebied. Vooral Kruibeke, dat op toeristisch vlak thans minder te bieden heeft, wordt hierdoor veel aantrekkelijker.”

ScheldeNieuws

• LANGETERMIJNVISIE SCHELDE-ESTUARIUM

Op 18 januari jl. is de gezamenlijke Nederlands-Vlaamse visie op het Schelde-estuarium vastgelegd. Tot juni 2001 wordt een maatschappelijke en politieke discussie over de toekomst van het estuarium gevoerd. Het standpunt van de Vlaamse regering wordt 1 juni 2001 verwacht, dat van de Nederlandse regering zes maanden later. Voor de Langetermijnvisie Schelde-estuarium, een korte samenvatting en een toelichting op de visie kunt u terecht op de website van het Schelde InformatieCentrum: www.scheldenet.nl of bij B. Geleijnse, RWS directie Zeeland, tel. +31(0)118 686268.

• LEZERSONDERZOEK

De redactie en het Schelde InformatieCentrum discussiëren nog over de resultaten van het lezersonderzoek dat eind 2000 onder de abonnees van deze nieuwsbrief is gehouden. In de volgende nieuwsbrief komen we hier op terug.

• VERSCHENEN RAPPORTEN EN BOEK

- In december 2000 verscheen bij het Rijksinstituut voor Kust en Zee het rapport ‘Met het tij mee’. Het geeft een overzicht hoe de spontane ontpoldering van de Selenapolder (Verdronken Land van Saefinge) in 1990 in 10 jaar tijd tot schorherstel leidde. Exemplaren zijn aan te vragen bij: C. Storm, RWS directie Zeeland, tel. +31 (0)118 686271.
- Ook in december is het beleidsplan Zandwinning Westerschelde 2001-2011 uitgebracht. De directie Zeeland van Rijkswater-

staat gaf het plan de titel ‘Zand in de Hand’. Het rapport geeft een overzicht van het beleidskader, de wet- en regelgeving, de uitgangspunten, belangen en randvoorwaarden voor het zandwinbeleid.

Het rapport is te bestellen bij C. van Westenbrugge, tel. +31(0)118 686351, e-mail cvwestenbrugge@dzl.rws.minvenw.nl.

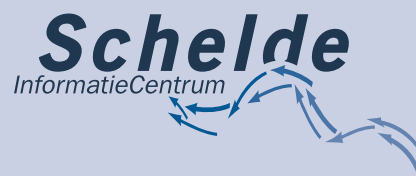
- Tevens verscheen in december 2000 het boek ‘Schelde. Rivier zonder grenzen’. Een ‘salontafelboek’ over het Scheldegebied van bron tot monding. Uitgeverij La Renaissance de Livre, Doornik, ISBN 2-8046-0410-1.

• WORKSHOP

Op 29 en 30 maart vindt in Brussel de workshop ‘Ecologisch onderzoek in het Scheldebekken’ plaats. Doel van de workshop is het bijeenbrengen van onderzoekskennis over het ecologisch functioneren van het Scheldestroomgebied en het formuleren van kennis die nodig is voor een ecologisch herstelprogramma. Inlichtingen en aanmelding bij Kerst Buis, Universitaire Instelling Antwerpen, tel. +32 (0)3 8202264, e-mail kbuis@uia.ua.ac.be.

• PLANNEN SCHELDE INFORMATIECENTRUM

Het Schelde InformatieCentrum brengt eind maart haar Activiteitenplan 2001 en Beleidsplan 2001-2004 uit. Belangstellenden kunnen een exemplaar opvragen bij het Schelde InformatieCentrum, tel. +31(0)118 672293, e-mail sic@rikz.rws.minven.nl.

Inrichten overstromingsgebied is meer dan een plan tekenen

De Barbierbeek

Het realiseren van het gecontroleerd overstromingsgebied in Kruibeke-Bazel-Rupelmonde is een complex project. Verschillende diensten binnen het Vlaamse gewest werken eraan mee en allerlei studies zijn noodzakelijk. Voor het slagen van dit project is ook de communicatie naar de bevolking belangrijk. Via verschillende activiteiten wil de Vlaamse overheid tegemoet komen aan de toenemende vraag naar inspraak door de bevolking.

De realisatie van het gecontroleerd overstromingsgebied vordert zeer langzaam. Projectingenieur Stefaan Nollet van de afdeling Zeeschelde ziet het als volgt: "Het is duidelijk dat het overstromingsgebied in Kruibeke-Bazel-Rupelmonde meer is dan het ontwerpen en

realiseren van een plan. De afdeling Zeeschelde is verantwoordelijk voor de bouw, terwijl de afdeling Natuur de inrichting van het overstromingsgebied voor haar rekening neemt. Complicerend is dat het project gekoppeld is aan andere werken. Het zand voor de bouw van het eerste deel van de ringdijk komt bijvoorbeeld van de Ketenissepolder, die wordt afgegraven in het kader van het herstel van schorregebieden. Ook zijn er vele studies noodzakelijk, onder andere één over de bestaande waterlopen en de afwatering in het gebied, waarbij de Barbierbeek een belangrijke schakel is," aldus Stefaan Nollet. De studie van de Barbierbeek onderzoekt hoeveel neerslag in de Barbierbeek terechtkomt en tot welke waterstanden deze leidt.

COMMUNICATIE

Andere bekommernis is de relatie met de omgeving. Het is de bedoeling van de Vlaamse overheid om de bevolking meer bij het project te betrekken. De afdeling Zeeschelde nam daarom een communicatiebureau in de arm; enerzijds om de bevolking correcte informatie te geven, anderzijds om met de doelgroepen te overleggen. Een inbreng van de belanghebbenden staat hierin centraal. "Het is nu eenmaal een gegeven dat de mensen sceptisch staan tegenover infrastructurele ingrepen die van hogerhand worden opgelegd," legt Corinne Souwer uit. Zij leidt de communicatie. "Bovendien hechten ze veel belang aan hun directe leefomgeving. Een ingreep hierin ervaren zij dan ook als erg bedreigend. Dit geldt zeker voor de polders van Kruibeke, Bazel en Rupelmon-

VOOR MEER INFORMATIE:

Het gecontroleerd overstromingsgebied Kruibeke-Bazel-Rupelmonde valt onder de bevoegdheid van de Administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ), afdeling Zeeschelde en van de Administratie Milieu-, Land- en Waterbeheer (AMINAL), afdeling Natuur. Voor de communicatie en informatieversprekking rond dit project is een communicatiebureau ingeschakeld.

Wenst u een informatiepakket of heeft u vragen?

U kunt terecht bij: Eco Consult Milieucommunicatie bvba

Postbus 7

B-9180 Moerbeke-Waas

tel. +32 (0) 93268080

fax +32 (0) 93268089

e-mail: info@ecoconsult.be

de, een eeuwenoud gebied waarmee de lokale bevolking een sterke emotionele band heeft. Het project ligt dus gevoelig, te meer omdat het voor het algemeen belang is en men voor zichzelf op korte termijn geen winst ziet: het zogenaamde NIMBY-effect (not in my backyard),” vervolgt Corinne.

INFORMATIE

De belanghebbenden worden via verschillende kanalen geïnformeerd. Via een eerste nieuwsbrief konden de lezers met een antwoordkaart een informatiepakket aanvragen en specifieke vragen stellen. Het informatiepakket bestaat uit een brochure met gedetailleerde informatie over de aanleg van het overstromingsgebied, een handige wegwijsfolder met onder meer de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het project en informatie van de afdeling Natuur over de inrichting van de polders als een vrij toegankelijk natuurgebied. In Krui-beke vond reeds een informatieavond plaats voor de lokale milieu- en natuurrad, waarbij uitgegaan is van door de raad opgegeven vragen. Ook voor de landbouworganisaties is een informatieavond georganiseerd. Met de pers en het gemeentebestuur van Krui-beke bezochten de afdelingen Zeeschelde en Natuur de Millingerwaard in Nederland, een uiterwaardengebied dat qua inrichting als voorbeeld voor

het GOG-KBR kan dienen. Voor de verschillende doelgroepen volgen nog specifieke informatievergaderingen. Er worden verder geregeld nieuwsbrieven uitgegeven. Er staan verschillende workshops op het programma, alsook een excursie naar het werkgebied. Voor de plaatselijke scholen worden lesbrieven ontwikkeld.

DRAAGVLAK?

Corinne Souwer: “Mensen houden nu eenmaal niet van

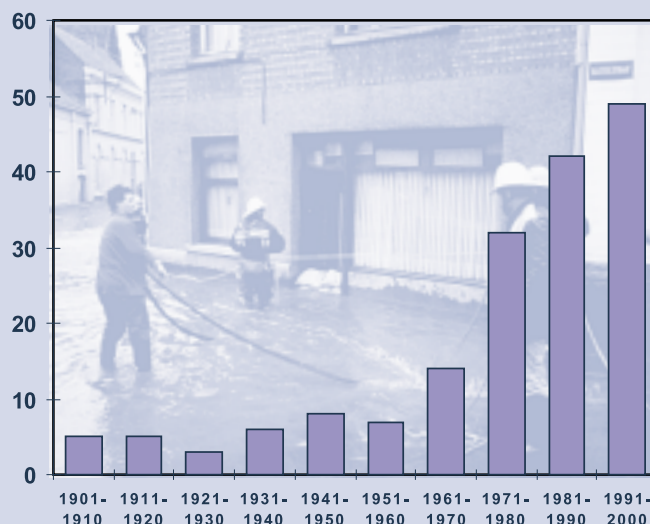
veranderingen. Men begint nu te beseffen dat het overstromingsgebied er zal komen. De lokale bevolking reageert hierop met een zekere gelatenheid vanuit de pragmatische gedachte: ‘Als het overstromingsgebied er dan toch komt, laten we er dan voor Krui-beke het beste van maken door onze medewerking te verlenen.’ Er is echter nog een lange weg af te leggen naar een echt maatschappelijk draagvlak.”

hieldemonitor vloed in Antwerpen

Het Sigmaplan moet het Zeescheldebekken beveiligen tegen de toenemende dreiging van stormtijenvanuit de Noordzee. Inderdaad, de kans op stormvloedennam de jongste decennia toe.

We spreken van een stormtij (of stormvloed) als de Schelde in Antwerpen minstens een hoogwaterstand van 6,60 m TAW haalt. De grafiek toont dat het aantal hoogwaterstanden, waarbij het waterpeil 6,50 m TAW in Antwerpen overschrijdt,

de jongste decennia sterk is toegenomen. Uit berekeningen blijkt dat de tijd golf steeds sterker het land indringt en zich met minder weerstand landinwaarts op de Westerschelde en Zeeschelde voortplant. Zo nam in Vlissingen de gemiddelde hoogwaterstand de voorbije eeuw met 33 cm toe. Aan de Belgisch-Nederlandse grens bedroeg deze verhoging bijna 50 cm, in Antwerpen 60 cm. De hoogwatergolf dringt forser en forser door, want in Dendermonde is de gemiddelde hoogwaterstand de voorbije eeuw met bijna 90 cm gestegen. Door de evolutie in de tijwerking en daaruit volgend de verhoging van de kans op stormtijenv, is de onveiligheid in het Zeescheldebekken belangrijk toegenomen. Voor het laaggelegen Vlaanderen is het gevaar voor overstromingen latent aanwezig. De rivier opnieuw meer ruimte geven, in overstromingsgebieden bijvoorbeeld, is dan ook noodzakelijk om het veiligheidsprobleem op te lossen.

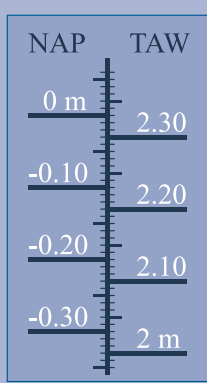

Aantal hoogwaterstanden met een waterpeil hoger dan 6,50 m TAW in Antwerpen per decennium.

(bron: Administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Maritieme Schelde)

TAW EN NAP

In België gebruikt men TAW (Tweede Algemene Waterpassing) als referentie voor het aanduiden van hoogten. In Nederland is NAP (Normaal Amsterdams Peil) de standaard. Voor het Scheldegebied geldt dat TAW 2.33 m lager is dan NAP.

“Ik voelde de overstroming aankomen...”

Dinsdag 27 februari 1990 in de late namiddag. Het water van de Schelde stroomt over de dijk in Rupelmonde en zet de schipperswijk Het Schelleken onder water. Het is de derde grote overstroming in de wijk, na 1953 en 1976. Julien Lyssens, geboren en getogen aan het water, herinnert zich nog precies hoe hij de overstroming voelde aankomen.

De schipperswijk Het Schelleken is eeuwen oud. Hier woonden in de bloeiende nijverheidsjaren van Rupelmonde – tweede helft 19de eeuw – de schippers die de fabrieksgoederen over de Schelde vervoerden. Langs de rivier lagen steenbakkerijen en zoutziederijen. Typisch aan de wijk zijn smalle straatjes en kleine huisjes. Julien Lyssens, voorzitter van de VVV Rupelmonde, groeide hier op en woont er nog steeds.

“Als je altijd langs de Schelde hebt gewoond, ken je het water door en door,” vertelt Julien. “Ik zag in februari 1990 reeds de dag voor de overstroming wat ons te wachten stond. Uit voorzorg ging ik de keldergaten in de woning van mijn ouders dichten. De volgende dag was ik in de namiddag voor zaken in Antwerpen. Ik wilde naar huis,

want er ging wat gebeuren. Toen ik aankwam, stond iedereen op de dijk te kijken, het Rode Kruis, de politie, het gemeentebestuur..., maar niemand deed wat. Mijn grootmoeder, toen 99 jaar, bevond zich op het gelijkvloers in het huis van mijn ouders. Ik vroeg het Rode Kruis haar naar boven te helpen dragen. Nog geen tien minuten later was het zover. Het water van de Schelde spoelde over de dijk en stroomde de wijk in. En nog wat later zag ik overal huisraad voorbij drijven.” Rupelmonde kreeg toen in allerijl een nooddijk, in afwachting van de verdere afwerking van het Sigmaplan. Dat duurde nog wel even, want pas in 1994 was de dijk van 8,35 m klaar. “Eigenlijk zou de dijk hier ook 11 meter hoog moeten zijn, zoals in Doel, maar dan komt

Julien Lyssens

de wijk Het Schelleken als het ware in een dal te liggen. De Schelde alsmaar blijven indijken, is trouwens geen oplossing. Het is juist door de rivier rechtlijnig te maken, en de schorren en slikken weg te nemen, dat het waterpeil stijgt. Als je op een rechte weg met de auto rijdt, ga je ook vanzelf sneller rijden. Andere oorzaak van het stijgende waterpeil van de Schelde is het uitbaggeren stroomafwaarts van Antwerpen. Van het indijken is men intussen afgestapt. De rivier moet opnieuw ruimte krijgen. Er moeten gebieden worden teruggegeven aan de Schelde, waarin het water bij hoog tij terecht kan. Zo'n gebied wil de overheid hier ook realiseren om onze veiligheid te garanderen. Hopelijk komt het er snel, en slepen de werkzaamheden geen jaren aan. Want een jarenlange slijkboel maakt Rupelmonde ook niet meteen aantrekkelijk...”

Overstroming te Rupelmonde (1990)

COLOFON

De Schelde Nieuwsbrief is een gezamenlijke Nederlands-Vlaamse kwartaaluitgave van het Schelde InformatieCentrum. De nieuwsbrief valt onder verantwoordelijkheid van de in het Bestuurlijk Overleg Westerschelde participerende organisaties, de Administratie Waterwegen en Zeewezen, AMINAL afdeling natuur (ecologisch impulsgebied Schelde-Dender-Durme) en het Instituut voor Natuurbehoud. Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door de financiële steun van het Europese Unie LIFE project MARS. De in de nieuwsbrief gepubliceerde meningen weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs het beleid van de participerende organisaties.

SCHDELDE INFORMATIECENTRUM
Grenadierweg 31, Postbus 8039
4330 EA Middelburg
Telefoon (0118) 672293
Fax (0118) 651046
E-mail:
SIC@RIKZ.RWS.MINVENW.NL
Coördinator: Anja Phernambucq
Telefoon (0118) 672292

**Schelde InformatieCentrum
op Internet
www.scheldenet.nl**

CORRESPONDENTIEADRES BELGIË
Ecologisch Impulsgebied
Schelde-Dender-Durme
Copernicuslaan 1 bus 7
2018 Antwerpen
Telefoon 03 224 62 50
Fax 03 224 60 87

REDACTIE
Erika Van den Bergh, Henri Degruyter, Wim de Haan, Ludo Hemelaer, Marja Plugge, Leo Santbergen en Thecla Westerhof
Conceptteksten voor deze speciale nieuwsbrief zijn geschreven door EcoConsult Milieucommunicatie bvba.

EIND- EN HOOFDREDACTIE
Ed Stikvoort

FOTOGRAFIE/ILLUSTRATIES
Administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ), afdeling Zeeschelde

VORMGEVING EN PRODUCTIE
ADZ, Vlissingen

OPLAG
12.500

OVERNAME VAN ARTIKEL
Overname van artikelen is mogelijk met bronvermelding en na toestemming van de redactie.

ISSN 1382-9513